

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain sekä koulutuskorvauksesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain sekä koulutuskorvauksesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta (HE 76/2018 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Kirsi Päivänsalo, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Verohallinto
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Työttömyysvakuutusrahasto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia sekä koulutuskorvauksesta annettua lakia. Ehdotetut muutokset liittyvät tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ja siihen liittyviin muutoksiin.

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa säädettyä työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyä ehdotetaan muutettavaksi. Työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyssä ehdotetaan mahdollistettavaksi sekä toteutuneeseen palkanmaksuun perustuva että nykyistä työttömyysvakuutusmaksujen perintää vastaava ennakollinen työttömyysvakuutusmaksujen perintä. Lähtökohtaisesti perintämenettely perustuisi toteutuneeseen palkanmaksuun, mutta työnantajilla olisi edelleen mahdollisuus valita ennakollinen perintä. Ennakolliseen perintämenettelyyn tehtäisiin lisäksi muutoksia, jotka mahdollistavat tulorekisterin hyödyntämisen, yksinkertaistavat menettelyä ja vähentävät työnantajiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Myös Työttömyysvakuu-

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

tusrahaston tiedonsaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi tulotietojärjestelmän käyttöönoton johdosta siten, että Työttömyysvakuutusrahastolla olisi oikeus saada yksilöityjä tulo- ja muita tietoja Verohallinnolta sekä Eläketurvakeskukselta ja työeläkelaitoksilta työttömyysvakuutusmaksun määrittämistä, perintää ja valvontaa varten.

Koulutuskorvauksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuskorvausta olisi haettava erikseen Työttömyysvakuutusrahastolta ja että se voitaisiin työttömyysvakuutusmaksusta hyvittämisen ohella myös maksaa työnantajalle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on kehittää työttömyysvakuutusmaksujen maksu- ja perintämenettelyä työnantajien ja Työttömyysvakuutusrahaston hallinnollista taakkaa vähentävällä tavalla sekä mahdollistaa tulorekisterijärjestelmän hyödyntäminen perintämenettelyssä. Muutokset myös edistävät työttömyysvakuutusmaksujen tasaista kertymistä rahastoon ja parantavat Työttömyysvakuutusrahaston käytössä olevaa tietopohjaa työttömyysvakuutusmaksujen perinnässä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyn kehittämiseksi ja tulorekisterin hyödyntämiseksi.

Ehdotetut muutokset jättävät työnantajalle mahdollisuuden valita joko toteutuneeseen palkanmaksuun perustuva perintä tai nykyinen ennakollinen perintä, mikä mahdollistaa työnantajakohtaisten tekijöiden huomioon ottamisen maksatuksessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää valintamahdollisuutta uudistuksen tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena, vaikka se monimutkaistaa perintämenettelyä ja lisää Työttömyysvakuutusrahaston hallinnollista työtä. Perintämenettelyn muuttamista yksinomaan toteutuneeseen palkanmaksuun perustuvaksi menettelyksi vastaavalla tavalla kuin työeläkevakuutusmaksujen osalta menetellään olisi kuitenkin valiokunnan näkemyksen mukaan arvioitava jatkossa.

Eduskunta on 1 päivänä kesäkuuta 2018 hyväksynyt hallituksen esitykseen laeiksi Koulutusrahastosta annetun lain kumoamisesta sekä aikuiskoulutustuesta annetun lain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 53/2018 vp) sisältyneet lakiehdotukset. Uudistuksessa Koulutusrahasto yhdistyy Työttömyysvakuutusrahastoon ja rahaston nimi muutetaan Työllisyysrahastoksi. Lailla työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (522/2018) on muutettu lukuisia työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain pykäläiä, ja muutokset tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 samanaikaisesti kuin vireillä olevassa esityksessä ehdotetut muutokset. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa muutettavaksi 1. ja 2. lakiehdotusta niin, että Työttömyysvakuutusrahaston muuttunut nimi otetaan huomioon lakiehdotuksissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 76/2018 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 21 a §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 542/2012,
muutetaan 21 §, 21 a §:n 1 ja 2 momentti, 21 b—21 d §, 21 e §:n 1 momentti, 21 g §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentin 2 kohta, 22 a §:n 1 momentin 3 kohta ja 24 i §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 21, 21 a §:n 2 momentti, 21 b §, 21 g §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentin 2 kohta, 22 a §:n 1 momentin 3 kohta laissa 542/2012, 21 a §:n 1 momentti laissa 970/2013, 21 e § laeissa 542/2012 ja 1653/2015, 21 d § laeissa 542/2012 ja 970/2013, 21 e §:n 1 momentti ja 24 i §:n 2 momentti laissa 1653/2015 laissa 522/2018, seuraavasti:

21 §

Maksujen määrääminen ja perintä

Työllisyysrahasto määrää työnantajan työttömyysvakuutusmaksun maksettavaksi neljä kertaa vuodessa työnantajaa kuulematta 19 a §:n mukaisen palkkasumman perusteella noudattaen 18 §:ää, 21 b §:n 3 ja 4 momenttia ja 21 d §:ää. Työllisyysrahasto antaa työttömyysvakuutusmaksusta valituskelpoisen päätöksen, josta käy ilmi tulorekisteriin ilmoitettu palkkasumma ja sen perusteella määräytyvä työttömyysvakuutusmaksu.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, Työllisyysrahasto voi työnantajan tekemästä pyynnöstä määrätä työttömyysvakuutusmaksun maksettavaksi ennakkona noudattaen 21 a ja 21 b §:ää. Pyyntö on tehtävä Työllisyysrahastolle vakuutusvuotta edeltävän marraskuun 15 päivään mennessä tai toiminnan alkaessa kesken vakuutusvuoden ennen ensimmäisen palkkatietoilmoituksen tekemistä tulorekisteriin. Maksutapaa voidaan muuttaa seuraavan vakuutusvuoden alusta. Maksutavan muutosta tulee pyytää vakuutusvuotta edeltävän marraskuun 15 päivään mennessä.

Työnantaja vastaa palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun suorittamisesta Työllisyysrahastolle. Työllisyysrahasto määrää ja perii työnantajalta palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun 19 a §:n mukaisen palkkasumman perusteella.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

Työllisyysrahasto määrittää 1—3 momentissa tarkoitetut palkkasummat työnantajan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) mukaiseen tulorekisteriin, jäljempänä *tulorekisteri*, ilmoittamien tämän lain 19 ja 19 a §:n mukaisten tulotietojen ja muiden ilmoittamien tietojen perusteella. Päätöstä ei tarvitse perustella hallintolaissa (434/2003) säädetyllä tavalla, jos siinä ei poiketa työnantajan tulorekisteriin ilmoittamasta palkkasummasta.

21 a §

Ennakon määrääminen ja muuttaminen

Määrättävän ennakon on vastattava mahdollisimman tarkoin maksuvelvollisen työnantajan ja palkansaajan 18 §:ssä säädettyä maksuvelvollisuuden lopullista määrää. **Työllisyysrahastolla** on oikeus määrätä työttömyysvakuutusmaksun ennakko työnantajaa kuulematta siten, että ennakko perustuu yleiseen palkkakehitykseen ja:

- 1) työnantajan **Työllisyysrahastolle** ilmoittamiin tietoihin;
- 2) työnantajan tulorekisteriin ilmoittamiin, määräämistä välittömästi edeltäviin 12 kuukautta koskeviin tulotietoihin;
- 3) työnantajan tulorekisteriin ilmoittamiin, 2 kohdassa säädettyä lyhyemmässä ajassa kertyneisiin tulotietoihin, jos tulotietoja on ehtinyt kertyä vain tältä ajalta; tai
- 4) 21 c §:ssä säädettyyn arvioimalla määrättyyn työttömyysvakuutusmaksuun.

Työllisyysrahasto voi muuttaa määrättyä ennakkoa työnantajan vaatimuksesta. Työnantajan on haettava ennakon alentamista ennen vakuutusvuoden loppua. Ennakkoa ei kuitenkaan voi hakea pienemmäksi, kuin mitä tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n mukaan on jo siltä vakuutusvuodelta ilmoitettu työttömyysvakuutusmaksujen alaista palkanmaksua. Liikaa maksettu ennakko on viipymättä palautettava.

— — — — —

21 b §

Työttömyysvakuutusmaksun määrääminen

Työllisyysrahasto määrää työttömyysvakuutusmaksun kalenterivuositain vakuutusvuotta seuraavan kesäkuun loppuun mennessä. Työnantajan toiminnan lakatessa **Työllisyysrahasto** voi määrätä työttömyysvakuutusmaksun kesken vakuutusvuoden. Työttömyysvakuutusmaksu määrätään niiden tietojen perusteella, jotka on ilmoitettu tulorekisteriin. Jos vakuutusvuodelta määrättävä työttömyysvakuutusmaksu on suurempi kuin peritty ennakko, **Työllisyysrahasto** perii työnantajalta työttömyysvakuutusmaksun ja perityn ennakon välisen erotuksen. Jos työttömyysvakuutusmaksu on pienempi kuin peritty ennakko, **Työllisyysrahasto** maksaa työnantajalle työttömyysvakuutusmaksun ja perityn ennakon välisen erotuksen.

Työllisyysrahasto antaa työttömyysvakuutusmaksusta valituskelpoisen päätöksen, josta käy ilmi vakuutusvuoden palkkasumma ja sen perusteella määräytyvä työttömyysvakuutusmaksu, vakuutuskaudelta maksettu ennakko sekä 1 momentissa tarkoitettu työnantajalle määrätty tasausmaksu tai työnantajalle maksettava ennakonpalautus. Päätöstä ei tarvitse perustella hallintolaissa säädetyllä tavalla, jos siinä ei poiketa työnantajan tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuun tulorekisteriin ilmoittamista tulotiedoista muodostetusta palkkasummasta.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

Jos työttömyysvakuutusmaksu on jäänyt määräämättä, **Työllisyysrahasto** määrää puuttuvan työttömyysvakuutusmaksun maksettavaksi. Päätös on tehtävä kolmen vuoden kuluessa vakuutusvuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta.

Työllisyysrahasto voi määrätä työttömyysvakuutusmaksun ennen yritystoiminnassa tapahtunutta järjestelyä valinnee tilanteen mukaan, jos järjestelyn ilmeisenä tarkoituksena on ollut kiertää työttömyysvakuutusmaksua koskevia säännöksiä. Yritystoiminnassa järjestelyjä tehneen työnantajan on esitettävä selvitys siitä, että järjestelyyn ei ole ryhdytty siinä tarkoituksessa, että yritys vapautuisi työttömyysvakuutusmaksusta. Pyytäessään selvitystä yrityksessä tapahtuneesta järjestelystä **Työllisyysrahaston** on ilmoitettava työnantajalle, että selvityksen antamatta jättäminen ei estä maksun määräämistä.

21 c §

Työttömyysvakuutusmaksun määrääminen arvioimalla

Työllisyysrahasto voi määrätä 18 §:n mukaisen työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun arvioimalla sen estämättä mitä 21 §:n 1 ja 2 momentissa, 21 a §:ssä ja 21 b §:ssä säädetään, jos työnantaja ei ole ilmoittanut tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuja tulotietoja tulorekisteriin tai jos työnantajan tulorekisteriin ilmoittamat tulotiedot ovat liian pieniä käytettäessä perusteena **Työllisyysrahaston** 22 tai 22 a §:n perusteella saamia ja **Työllisyysrahaston** käytössä olevia muita työnantajan palkanmaksua ja muuta toimintaa koskevia tietoja.

Sen estämättä mitä 21 a §:ssä säädetään **Työllisyysrahasto** voi omasta aloitteestaan muuttaa määrättyä ennakkoa ja määrätä uuden ennakon arvioimalla, jos työnantaja on ilmoittanut ennakkopalkkasumman liian pieneksi ilmeisenä tarkoituksenaan kiertää työttömyysvakuutusmaksua koskevia säännöksiä työttömyysvakuutusmaksujen välttämiseksi.

Työllisyysrahaston on ilmoitettava työnantajalle arviomaksun määrä ja sen perusteet. Työnantajalle on annettava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen arviomaksun määräämistä. Selvityksen antamatta jättäminen ei estä arviomaksun määräämistä.

Työllisyysrahasto antaa arviomaksusta valituskelpoisen päätöksen, josta käy ilmi arviomaksun määrä ja sen määräytymisperusteet. Siltä osin kuin päätöksessä poiketaan työnantajan 2 momentin perusteella antamasta selvityksestä, päätös on perusteltava hallintolaissa säädetyllä tavalla.

21 d §

Maksujen erääntyminen

Edellä 21 §:n 1 momentissa ja 21 c §:ssä tarkoitettujen maksujen erääntymisestä ja 21 §:n 2 momentissa tarkoitettujen maksujen eräpäivistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

21 e §

Työttömyysvakuutusmaksun ja ennakonpalautuksen korko

Työllisyysrahasto perii 21 b §:ssä tarkoitettusta työttömyysvakuutusmaksusta ja 21 c §:ssä tarkoitettusta arviomaksusta korkoa ja maksaa 21 b §:ssä tarkoitettulle ennakonpalautukselle korkoa.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

Koron suuruus on korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden viitekorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 0,5 prosenttia. Siltä osin kuin työttömyysvakuutusmaksu tai arviomaksu ylittää 1 000 euroa, maksun korko on kuitenkin viitekorko lisättynä kahdella prosenttiyksiköllä.

21 g §

Työttömyysvakuutusmaksujen perintään liittyvä tarkastusoikeus

Työllisyysrahastolla on oikeus tarkastaa työnantajan asiakirjoista 21 b §:n 4 momentin, 22 §:n 1 momentin 3 kohdan, 24 §:n 4 momentin ja 24 c §:n mukaisen tietojenantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen oikeellisuus.

22 §

Työllisyysrahaston oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada työttömyysvakuutusmaksun määräämistä, perintää ja valvontaa varten:

2) Eläketurvakeskukselta ja työeläkelaitoksilta työnantaja- ja työntekijäkohtaisesti yksilöidyt tiedot maksetuista palkoista ja tiedot yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti vakuutetuista henkilöistä ja ajanjaksoista, joina henkilöt ovat vakuutettuja mainittujen lakien mukaisesti sekä henkilöille näinä ajanjaksoina maksetuista palkoista sekä palkkaa maksaneiden työnantajien yksilöintitiedot;

22 a §

Työllisyysrahaston oikeus tietojensaamiseen Verohallinnolta

Työllisyysrahastolla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Verohallinnolta työttömyysvakuutusmaksun määräämistä, perintää ja valvontaa varten tarpeelliset:

3) suorituksensaajittain henkilötunnuksella tai muutoin yksilöidyt tiedot työnantajan tai muun suorituksen maksajan verotusta varten ilmoittamista maksetuista palkoista, niihin rinnastettavista suorituksista ja niihin liittyvistä työnantajasuorituksista sekä palkansaajalta pidätetyistä veroista ja pakollisista vakuutusmaksuista;

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

24 i §

Työllisyysrahaston oikeus oikaista työttömyysvakuutusmaksua

Jos työnantaja on muuttanut tulorekisteriin ilmoittamiaan tietoja tai korjannut tulorekisteriin ilmoittamissaan tiedoissa olevan virheen tai virheen, joka johtuu Työllisyysrahaston kirjoitusvirheestä, laskuvirheestä taikka muusta niihin verrattavasta erehdyksestä, Työllisyysrahasto voi oikaista 21 ja 21 c §:n perusteella määrättyjä työttömyysvakuutusmaksuja, työttömyysvakuutusmaksun korkoa, arviomaksun korkoa ja palautuskorkoa niiden muutosta vastaavaksi samalta tai toiselta vakuutusvuodelta. Työllisyysrahasto voi oikaista työttömyysvakuutusmaksua työnantaja kuultuaan myös, jos työnantaja ei ole tehnyt palkkatietoilmoitusta tulorekisteriin, palkkatietoilmoitus tai muu työnantajan antama tieto on puutteellinen tai virheellinen taikka työnantaja on muuten laiminlyönyt ilmoittamisvelvollisuutensa tulorekisteriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2019 työttömyysvakuutusmaksujen määrittämiseen ja perimiseen. Sen 21 §:n 2 momenttia sovelletaan 1 päivästä marraskuuta 2018.

Työttömyysvakuutusmaksujen ennakkojen määrittämiseen vuosille 2019 ja 2020 sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaantullessa voimassa ollutta 21 a §:ää.

Työnantajille, jotka eivät ole ilmoittautuneet ennakkomalliin viimeistään 15 päivänä marraskuuta 2018, työttömyysvakuutusmaksut määrätään 1 päivästä tammikuuta 2019 noudattaen 21 §:ää ja 21 d §:n 1 momenttia.

Vuoden 2018 tai sitä aikaisempien vuosien työttömyysvakuutusmaksuihin sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

koulutuksen korvaamisesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan koulutuksen korvaamisesta annetun lain (1140/2013) 8 ja 9 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

8 §

Menettely haettaessa koulutuskorvausta Työllisyysrahastolta

Työnantajan on haettava koulutuskorvausta Työllisyysrahastolta vakuutusvuotta seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä.

Työllisyysrahasto antaa päätöksen koulutuskorvauksen määrästä. Koulutuskorvaus maksetaan työnantajalle tai hyvitetään rahoituslain 21 §:n 1 momentin tai 21 b §:n mukaan määrättävää työttömyysvakuutusmaksusta.

9 §

Rahoituslain soveltaminen

Työllisyysrahaston maksamaa koulutuskorvausta koskevaan asiaan sovelletaan, mitä rahoituslain 21 b, 22, 22 a, 22 c—22 g, 23, 24, 24 a—24 g, 24 i, 26 d ja 26 e §:ssä säädetään työttömyysvakuutusmaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 20 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2019 koulutuskorvauksen määräämiseen.

Helsingissä 8.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Anne Louhelainen sin
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Hanna-Leena Mattila kesk

Valiokunnan mietintö StVM 5/2018 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen